

na kraj njih prihodnjega namena. *) Da v drevesnice lahko sadimo tudi jagode, zlasti malince (Himberstauden), se je tudi na tem mestu omenjalo.

Da mora drevesnica ograjena biti, umé se samo po sebi. Tú naj se sadjerejec zopet ravná po krajnih okoliščinah. Kjer je dovolj lesa, se napravi ograja lesena. Za kamnite kraje se je svetoval živ plot iz akacije. Djalo se je, da ona nastavi hitro korenine, in je njeno listje tudi dobra piča za koze; vender pa se je tudi govorilo, da se v akaciji rad zaredi mnogi merçes, kar se, kakor je znano, s sadjerejo prijazni kot kuzej in muca. (Meni vsaj ta nasvet ni nič dopadal.) Se bolj od akacije pa se je priporočevala živa meja iz murb, kar je tudi po našem pičlem mnenji gotovo stokrat boljše.

(Dolje prih.)

Iz učiteljskih večerov.

II.

Kako učence govoriti učiti.

Velikrat ne le v šoli, tudi v vsakdanjem življenju slišimo izgovor: „Sej vem, pa ne morem povedati, ne morem izreči, kakor mislim“.

Vidi se, da ne le pri otrocih, tudi še pri odrasčenih in še celo pri izobraženih ljudeh se večkrat prigodi, da jim manjka darú, svoje misli in občutke prav, jasno in lepo izrazovati in, bi rekel, vlivati jih naravnost v človeško uho.

Potreba, svoje misli izrazovati je toliko večja, kolikor bolj razmere današnjega časa to tirjajo od posamnih ljudi, kateri so poklicani, da se posvetujejo o blagru in nesreči svojih sobratov,

Mnogo jih je, ki tú pa tam sedé v manjših in večjih svetovalstvih, ki imajo sicer prav dobro voljo in dobro sercé, in tudi vejo, kje človeka čevelj tiši, imajo tudi prav naravne, zdrave misli in vedó, kako bi se tú pa tam pomagalo, — pa ne morejo povedati,

*) Naj omenim tú mimogrede, da nasproti temu nasvetu priporočuje plemeniti g. A. Babo, ravnatelj sadje- in vinorejske šole v Klosterneuburg-u (glej Hartingerjeve gospodarstvene table, števil. I.) pri osnovi novih drevesnic taiste razdeliti v 2 manjši in 6 večjih gred. Pervi dve manjši gredici naj služite v posejanje sadnega semena, iz teh pa naj se v ostalih 6 večjih gred presejajo drevesca vsako leto 6 let; tedaj bi po tem nasvetu drevesca še le čez 6 let odrasla drevesnici. Se vé, da, kakor pri vsakem delu, tudi sadjerejca lastna skušnja marsikaj nauči; kakor pa je sploh pregovor resničen, da „dober prijatelj je več vreden kot zlati denar“, priporočamo, ravno tú dragim sobratom-učiteljem, da, kdor ima kakega umnega sosedu-sadjerejca, in ima za to lepo in koristno vednost količkaj veselja, naj ga marljivo obiškuje in pri njem sveta išče. Teorija ostane namreč vedno le teorija; dobra skušnja ta velja.

kakor mislijo: nimajo darú govorjenja, ali, kakor kmet, pravi: nimajo nabrušenega jezika, ne znajo besedi delati.

In vendar je naš materni jezik tako bogat in veličasten, tako mil in krasen! Ima besedo za naj manjšo potrebo in za naj globokejšo čutilo. Močan je v sili, voljen in gibek v nevarnosti, strašan v jezi, mehek v sočutji in sposoben za vsaki drugi primerljej. Naš jezik tolmači vse govore, ki jih govori nebo in zemlja, zrak in voda. Pravi nam, kako vihar gromi, buči, kako ubogo serce boječe prosi, — kaj marjá šumeči dan in kuje ponočna tihota, — kaj nam juterna zarja zeleno, zlato in sreberno mala, kaj šumlja tihi virček in žvižga strupena kača, — kaže nam, kako skače in uka čversti mladeneč in poje nježna deklica, ali, kaj misli stari bahač — ali filozof, ki pravi: „Jaz sem jaz“.

Mi sami smo tedaj krivi, ako imamo uporni, nepripravni in nevretni jezik. Vaditi se moremo in veliko vaditi.

Poglejmo zgled v zgodovini! Naj slavniši govornik pri Gerkih bil je Demostenes. Oče mu je umerl, ko je bil komaj sedem let star. Deček čul je govornika, ki ga je zelo zanimal. Sklenjeno in storjeno — tudi on hoče biti govornik. Popusti otročje igrače, in ves svoj mladi čas peča se z branjem, pisanjem in z govorenjem. Ko doraste, se nauči in ljudstvu govori. Toda slabo jo zadene. Žvižgajo mu, in norce mu kažejo. Oparjen gre domú. Njegov prijatelj svetuje mu, da naj bi to še enkrat v drugič poskusil. Še bolje se pripravi za govor. Pa lej! zopet ga zasmehujejo. V plašč se zavije in gre ves klavern domú. Njegov prijatelj mu kaže tri pogrške, ki jih je imel pri govoru.

Pervič je pretiho govoril, ker je imel slaba persa, drugič je govoril nerazumljivo, ker nekterih glasov ni mogel izgovarjati.

Posebno težko je izgovarjal čerko r. Imel je pa tudi to navado, da je med govorom z ramama mihal — kakor imamo še dandanes navado: eden si med tem, ko govori berke viha, drugi v žepu z denarji cvenka, če jih kaj ima, tretji bliska z očmi, kakor da bi hotel vsako besedo s svojo gorkoto ogreti i. t. d., ženske (pa brez zamere) rade pri govorenji kaj z drobnimi perstki vertajo in si igrajo z obleko ali postavljajo pred se noge i. t. d. Take navade imel je pri govorenju naš gerški govornik. Toda pridnost je kos vsaki teži — in dobra volja goré prestavlja. Demostenes ni obupal. Mislil si je: Kar koli človek hoče, to tudi lahko dožene. Da bi svoja slaba persa okrepil, sprehaja se vsaki dan na vkreber, ali hodi poleg morja in derečih rek, kjer šumenje valov in veršanje rek pre-piva. Da bi se navadil r izgovarjati, devlje pod jezik male kamenčke, s katerimi mu se jezik podpira in pravo lego zadobuje. Da

bi se odvadil miganja z ramami, se pri govorjenju rami do nagega sleče in nad vsako tikoma pri njej obesi ojster meč, da ga vselej, kedar koli s katero ramo migne, zbode in spomni, da more rame mirne imeti. Po vseh teh pripravah stopi zopet na oder, in poskusi svojo srečo, in lej! to pot govori tako gladko, glasno, razumljivo in živo, da se mu ljudstvo načuditi ne more.

S tem se spodbudi, nadaljuje v svojem govorjenju in je v tem mnogokrat srečnejše od marsikterega vojskovodja v vojski. Pri njem je bila tedaj beseda več, kakor konj, — in poterdil je pregovor, ki pravi:

„Vedna kapljica v votli kamen!“

Pred vsem drugim pa je šola kraj, kjer naj se otroci vadijo govoriti. Ni treba, da bi se iz vsakega učenca vstvaril Demostenes ali Cicero — toda treba je, posebno sedanji čas, da se otroci vadijo svoje misli prav in lepo izrazovati.

To pa veljá v vsakem jeziku. Ako govoriš po slovenski ali po nemški, govori tako, da te bodo otroci razumeli in ne le samo razumeli — temuč da bodo tudi tvoj govor posnemali. Naj večja učiteljeva umetnost je ta, da vé z otroci tako govoriti, da ga razumejo in posnemajo. *Ma Slovnik* (Dalje prih.)

Šolski in učni red občnim ljudskim učilnicam.

(Dalje.)

IV. O ustrahovanji v šoli.

§. 21. Namen vsemu odgojevanju mladine je odkriti blag značaj. Da se mu pot pripravi, naj pri mladini učitelj neprestano pazi na pravo нравno vedenje, na čut dolžnosti ter časti in poštenja, na skerb za občno korist, na ljudoljubje in ljubezen k domovini. Pravica in dolžnost mu je, v to namero porabiti vse postavno dovoljene in v odgojevanji poterjene pripomočke.

§. 22. Vsacega učenca je voditi posebno k snažnosti in redu, k tankej pokornosti in k dostojnemu vedenju.

Snažno naj ne bode samo telo in oblačilo, nego tudi učila in samoučila, šolsko orodje, šolska soba in vsi učilnični prostori.

Otrokom z gnjusno telesno boleznijo, ali takim, pri katerih se je bati, da ne bi družih otrovali, naj se ne dá v šoli biti, dokler tega zadržka ne odpravijo.

§. 23. Učenci naj prihajajo o pravem času v šolo, in brez dovolitve ne smejo iti nikamor iz učne sobe.

Po prvih dveh urah vsacega poldnevnega uka nastopi 15 minut počitka, mej katerim učenci, koder jim ne branijo razmere, smejo na učiteljevo dovolitev iz šolske sobe iti razredoma ali razdelkoma. To nadomestuje tudi gibanje udov, kakoršno je pri telovadstvu v sobi, kjer ali kadar se ne more iti iz sobe.

Otrokom obéh najnižjih verst starosti naj se 5 minut počitka daje tudi že po prvi učni uri.